(Nro. 18.)

GAZETA LWOWSKA.

W Poniedziałek Nro. 10. 24. Stycznia 1820.

Wiadomości kraiowe.

Ze Lwowa. — C. K. Rząd kraiowy ogłosił następuiący

Okólnik

Jak dalece wyśledzenie istoty czynu w przypadkach kryminalnych do Władz woyskowych albo cywilnych należy.

Ponieważ za rzecz potrzebną uznano, aby przepisy Dekretu nadwornego z dnia 24. Czerwca 1808 owych Władz tyczące się, które w wypadkach kryminalnych istoty czynu dochodzic maią (obacz. Zbiór ustaw sądowych z lat 1804 aż do 1811 pod liczbą 847. Dodatek I. nowego nakładu księgi ustaw o zbrodniach i ciężkich przestępstwach policyynych Nr. IX.) także w Armii zastosówane były, zaleca się przeto należnym Władzom woyskowym do zachowania co następuie:

1) Jeżeli obwiniony oczywiście do Jurysdykcyi woyskowey należy, wtedy należy także wyśledzenie istoty czynu, bez względu na to, czyli pokrzywdzony iest Stanu cywilnego lub woyskowego, iedynie do Władzy woyskowey. W nagłych atoli przypadkach, w którychby Władze woyskowe z tą szybkością, bez któreyby się może sposobność wymknąć, stan okoliczności odmienić, albo tak rozprawy zatamować mogły, śledzenia przedsięwziąć nie były w stanie, a w ogólności w takich przypadkach, gdzie zwłoka niebezpieczeństwem grozi, są następuiące Władze do zarządzenia tego wszystkiego, co do niezwłocznego wyśledzenia należy, upoważnione i obowiązane, iako to: Sąd kryminalny, a ieżeliby i ten dla odległości nie był w stanie, z taką prędkością, iakiey rzecz wymaga, postąpić, wtedy Zwierzchność tego mieysca, gdzie zbrodnię popełniono, albo o takowey doniesiono; gdy zaś więcey takowych iest Zwierzchności, na ten czas ta Zwierzchność, do którey nad spokoynością, porządkiem i bezpieczeństwem czuwać należy.

Po nastąpieniu tego, Władza cywilna odeszle natychmiast całą rozprawę do Władzy woyskowey.

2) Gdy zaś obwiniony iest Stanu cywilnego, na ów czas należy dochodzenie istoty czynu iedynie do Władzy cywilney.

W takich iednak przypadkach, gdzie zwłoka niebezpieczeństwem grozi, Władza woyskowa powinna przedsięwziąć to, czego bez niebezpieczeństwa aż do owego czasu, póki cywilny Sąd kryminalny, albo przyzwoita Zwierzchność mieyscowa rozporządzęnia, na prawie gruntuiącego się, uczynić nie będzie w stanie, odwlekać nie można, a potem tę swoią rozprawę tyczącey się Władzy cywilney przesłać.

3) Jeżeli sprawca niewiadomy, albo stan iego nie udowodniony, wtedy Władza cywilna ciągle swóy urząd sprawować, iednakże za otrzymaniem wyiaśnienia, że obwiniony do Stanu woyskowego należy, rozprawę przerwać, i Władzy woyskowey zdadź powinna.

4) Ustanowieniami powyższemi nie odmieniono niczego w przepisach tych praw, iak Władza, do którey wyśledzenie istoty czynu należy, w tym razie sobie postąpić ma, gdy spólnego działania Sądu drugiego iakiego potrzebuie, a osobliwie, gdy pokrzywdzeni albo świadkowie, pod inszą Jurysdykcyią zostaiący, słuchani bydź maią.

5) W Węgrzech i ziemi Siedmiogrodzkiey istnące w tey mierze przepisy i zachowania ieszcze nadal w swey mocy pozostać maią.

Te więc prawne ustanowienia w następności naywyższego Dekretu Kancelaryi nadworney z dnia 13. Listopada r. b. Nr. 35529/2761, do powszechney podaią się wiadomości i zachowania.

We Lwowie dnia 3. Grudnia 1819.

(Następuią podpisy).

Z Wiednia dnia 13. Stycznia. — Dnia 10go b. m. ocprawiono iedynaste obrady zgromadzonych tu Pełmocników Gabinetów Niemieckich w C. K. gmachu Kancelaryi Nadworney.

)(

Gazety zagraniczne zawieraią co następuie: W Monarchii Austryiackiey przedsiebiorą teraz naystownieysze urządzenia, ażeby podnieść handel tego tak hoynie od natury obdarzonego Krain. Dla ułatwienia handlu Włochom do południowych Niemiec, robią drogę wspólnie z Rządem Szwaycarskim od Chiavenny przez górę Splügen do Graubündten, uchwalono także zamiar połączyć Włochy z południowo-wschodniemi Niemcami przez Bormio i Tyrol. Czechy maiące w roku 1796 tylko 61 mil drogi murowaney, maią teraz 231 mil. Kanał z Medyolanu do Pavii uchwalony przed 400 laty będzie ukończony w bieżącym; za pomocą tego połączony zostanie Medyolan z morzem Adryiatyckiem. — Względem wolney żeglugi na Elbie trwaią ieszcze układy w Dreznie. Żegluga na Dunaiu i handel z Turcyią otwarte są dla poddanych Austryiackich, którzy nie opłacaią więcey nad 3 od 100; w roku 1818 zawarto z Turcyią nowe układy handlowe; liczba okrętów znacznie się podniosła; w roku 1815 miał Kray 157 okrętów uprzywileiowanych; w roku 1818 zaś 528 kupieckich, nierachuiąc w to nadbrzeżnych i rybackich. Na tych 528 okrętach, było 6836 ćwiczonych maytków i 2369 dział na pokładzie, obeymowały zaś 110,443 beczek ładunku, między temi było tylko 78, które trzymały po 100, 70 zaś więcey nad 300, a naywiększy Astrea, 504 beczek ładunku, podobnież 48 okrętów kupieckich będzie uprzywiliowanych. Żegluga iest czynną; okrętów Austryiackich szukaią, opłata assekuracyyna iest naymnieysza we Włoszech. W zeszłem w półroczu 1818, zawinęło Austryiackich okrętów do portów Ankony, Rimini, i t. p. 645, do portów Toskańskich 486, do portów Królestwa Oboyga Sycylyi 1248, Sardyńskich 219, do Malty 61, do Barcelony 69, do Lisbony 29, do Taganroku i Odessy 324.

Gazeta Wiedeńska der Wanderer wystawiła iuż w roku zeszłym czytelnikom obraz żeglugi w Tryieście, iako w głównem mieyscu handlu morskiego Austryiackiego, podaiąc dokładny wykaz przybyłych i wyszłych pod żagle okrętów niemniey ich ładunku, wielkości i znaków pod któremi zawinęły i t. p. równie i w tym roku takim sposobem postępować będzie, poświęcaiąc uwagę swoię temu tak ważnemu przedmiotowi. Czytelnicy lubiący się zastanawiać, mogli iuż dawniey zawiadomić się o tem, o czem donosiły listy z Tryiestu; mianowicie: że handel w tem mieście tak iak wszędzie był zatamowany i znowu ożył i że wiele artykułów potrzebowano. Mimo niektórych nieprzyiaźnych okoliczności przemysł kupców Tryiestkich iest ieszcze czynnym i handel ich z Lewantem co dziennie wzrasta.

Wiadomości zagraniczne.

Zjednoczone Stany Ameryki Północney.

Listy z Nowego Yorku z d. 29. Listopada zapewniaią, iż Rząd Ziednoczonych Stanów Ameryki północney, postanowił zaraz po zagaieniu Kongressu przełożyć Akt, mocą którego byłby Rząd upoważniony zaiąć w posiadłość Florydy.

Ameryka Hiszpańska.

Stosownie do wiadomości z Valparaiso z d. 25. Sierpnia; Lord Cochrane stał ze swoią flottą ciągle na kotwicy w tamteyszy zatoce. Przez umyślnego posłańca, przybyłego przez Terra Ferma odebrano wiadomość, iż d. 30. Czerwca widziano eskadrę Hiszpańską przeznaczoną do Limy, składaiącą się ze dwóch liniiowych okrętów o koło zielonego Przylądka. Na tę wiadomość miał Lord Cochrane postanowić wyyść pod żagle ze 4000 rac Kongrewskich dla uderzenia na Lymę. Miano wyrachować, że wspomniona flota Hiszpańska nie będzie mogła stanąć w Lymie przed 21. Sierpnia.

Wielka Brytaniia i Irlandyia.

Dnia 23. aresztowano znowu wielu osób podeyrzanych w Manszestrze i odprowadzone ie do więzienia w New-Bailey, którzy dnia następuiącego byli badani. Jeden z tych nazwiskiem Carter uzbroiony był strzelbą pod czas aresztowania swoiego i znaleziono w iego kieszeni ładunki.

Bogaty Szkocki posiadacz dóbr, przeciwko któremu miano rozpocząć proces z powodu, że w klubie Radykalistów buntownicze prowadził mowy i takowe w gazecie (*Dundas Advertiser*) kazał umieścić zbiegł; sądzą, że wsiadł na okręt w Edynburgu. Roczne iego dochody szacunią do 3000 funt. szterl. Dobra przedał pierwey swoim przyiaciołom.

Kowal nazwiskiem Kay, aresztowany został w Kilsith w chwili, w którey kuł piki. Wyiawił zaraz wszystkie osoby, które u niego takowe zamówiły, oraz tych którym iuż był oddał robotę. Radykaliści powziąwszy wiadomość o tem uwięzieniu, dopuszczali się w pobliskich wioskach znacznych bezprawiów i dopiero woysko powściągnąć ich musiało. Żołnierze przywróciwszy iak się zdawało porzą-

dek udali się na odwrót do Glasgowa. Wnet zjawili się Radykaliści i zaczęli znowu mieszać spokoyność. Major Muray dowodzący ochotnikami iazdy z Stirling, uwiadomiony o tem dosyć wcześnie rozproszył gołotę, która pouciekała w góry. Podczas nocy na wszystkich okolicznych wzgórkach słychać trąbę Szkocką, iest to hasło, za pomocą którego spiskowi z sobą rozmawiaią.

Francyia.

Dnia 31. Grudnia odbierał Król w sali Tronowey życzenia Izb przez ich Deputacyie. Monarcha odpowiedział Deputacyi Izby Deputowanych: „Jesteśmy w pokoiu z całą Europą; lecz mamy pokonać innego nieprzyiaciela: to iest Anarchiię. Położenie nasze z tem wszystkiem nie iest niebezpieczne, dopóki na Was tak będę mógł polegać iak Wy na Mnie możecie.“

Dnia 1. Stycznia o godzinie 10tey w wieczor Xiężna Orlean powiła syna, który nosić będzie imie Xięcia Penthievre.

Pułk Margrabiego de la Roche-Jacquelin stoiący dotąd w Fontainebleau odebrał rozkaz udania się do Wersalu gdzie ma stać załogą.

Takie same zaburzenia iakie były zaszły w szkole Paryzkiey prawa, przed kilku miesiącami wyiawiły się po między uczniami szkoły lekarskiey w Tuluzie; załoga przymuszoną była wystąpić. Tymczasem powodem do tego miało bydź podwyższenie opłaty od wpisu przez niektórych Professorów. Rektor Uniwersytetu kazał temczasowie zamknąc szkoły.

Prussy.

Z Berlina dnia 7. Stycznia. — N. Król Jmć uwolnił Ministra Stanu i woyny Jenerała Boyen na iego żądanie ze służby swoiey, a na iego mieysce mianował Ministrem woyny Jenerała Hacke Dowodzącego nad Renem.

Jenerałowi Porucznikowi Pirch IImu poruczone zostały instytuty wychowańców woyskowych i tenże przyięty został na odwrót do służby czynney.

Jenerał Major Grollmann, otrzymał na prośbę swoią uwolnienie od służby Królewskiey.

Uwolnił także Król Ministrów Stanu Beyme i Barona Humboldt tak od zatrudnień w Radzie Stanu i Ministeryium Stanu, iak i w powierzonych im Wydziałach na czas, dopóki znowu do czynności nie będą mogli bydź przywołani.

Sprawy organizacyi sądownictwa, któremi się Minister Stanu Beyme trudnił, powierzaią się pod sterem Kanclerza Państwa Xiążęcia Hardenberga oddzielney Kommissyi, a dozór Ministra Stanu Beyme, iako Ministra sprawiedliwości, nad Władzami sądowemi w niektórych Prowincyiach porucza się Ministrowi stanu i sprawiedliwości Kircheisen. Minister Stanu Beyme trudnić się będzie nadał przeyrzeniem praw.

Zatrudnienia Ministerstwa spraw wewnętrznych, powierzone dotąd Ministrowi Stanu Humboldt, wracaią do Ministra Stanu Schuckmann, a Wydział Neufchatelski obeymuie znowu Kanclerz Stanu Xiążę Hardenberg.

Xiążę Hardenberg Kanclerz Stanu wydał poniższe uwiadomienie:

„N. Król raczył przez rozkaz gabinetowy z dnia 21. Grudnia Ministra Stanu Beyme od zatrudnień tąk w Radzie Stanu i w Ministeryium Stanu, iako też od powierzonych mu Wydziałów uwolnić tymczasowo, dopóki znowu do czynności nie będzie mógł bydź przywołanym.“

„Ukończenie organizacyi sądownictwa w nowych Prowincyiach poruczone iest bezpośredniey Kommissyi, złożóney pod moim sterem, z rzeczywistego taynego Nad-Radcy sprawiedliwości Diedricha, rzeczywistego taynego Nad-Radcy finansowego Rother, co do przedmiotów finansowych i taynego Radcy Stanu Daniela. Natomiast, wszystkie Władze sądownicze we wszystkich Prowincyiach bez wyiątku zostaią pod kierunkiem Ministra sprawiedliwości Kircheisen.“

„Maią więc od tey chwili Władze sądownicze we wszystkich załatwianych dotąd przez Ministra Stanu Beyme sprawach organizacyi sądownictwa udawać się do mianowaney bezpośredniey Kommissyi do uorganizowania sądownictwa w nowych Prowincyiach; we wszelkich zaś kierowania Administracyią sądową dotyczących okolicznościach, do Ministra sprawiedliwości Kircheisen.“

„Z resztą, Minister Stanu Beyme trudnie się będzie nadał rewizyią prawodawstwa.“

Berlin dnia 3. Stycznia 1820.

Kanclerz Stanu
Xiążę Hardenberg.

N. Król Jmć wydał następuiące rozporządzenie do Xięcia Kanclerza Stanu Hardenberga:

„Fałsze, niegodny sposób pisania i nienawistna dążność, iakiemi wyszczególniaią się umieszczane w różnych cudzoziemskich gazetach, Królewsko-Pruskiego Państwa, iego za-

rządu i urządzeń dotyczące artykuły, są mi powodem do postanowienia następuiącego:

1) We wszystkich Kraiach moich nie ma bydź dozwolony i dopuszczony ani wchód, ani przechód wszelkich w Anglii i Francyi w języku Niemieckim wychodzących gazet.

2) Zakazowi temu podlegaią wszelkie gazety wychodzące w Królestwie Niderlandskiem, bądź to w tameczném oyczystym, bądz w Francuzkim i Niemieckim języku, chybaby wyiątek od tego przez pośrednictwo moiego przy Nayiaśn. Królu Niderlandzkim Poselstwa był poszukiwany i odemnie dozwolony. Gdyby wbrew zakazowi temu gazety takowe kryiome do czytania w Kraiu wprowadzane były, naówczas zamawiaiący one, w razie odkrycia, podpadnie karze pieniężney dziesięciu talarów za każdey w ten sposób wchodzący exemplarz gazety: a w przypadku niemożności zapłacenia, odpowiedney karze więzienia. Kary te za powtórzeniem wykroczenia podwoione będą. Usiłowanie przeprowadzania pomienionych zwyż gazet przez Kraie Pruskie karane będzie zabraniem exemplarzy gazet. Urzędnicy Kraiowi, a mianowicie pocztowi, wnyiście lub przeprowadzenie zakazanych gazet nad spodziewanie dopuszczaiący, lub ułatwiaiący, karani bydź maią według praw karzących, za rozmyślne, lub z grubey opieszałości, albo niewiadomości wynikłe skażenie obowiązku urzędowego przepisanych. Od tego zakazu wyłączone są tylko exemplarze przerzeczonych gazet zagranicznych, przeznaczone dla Ministeryiów. Stosownie do tego wydasz WPan potrzebne rozporządzenie."

Berlin dnia 30. Grudnia 1819.

(Podpisano) Fryderyk Wilhelm.

Do

Xiążęcia Hardenberga

Kanclerz Państwa

Stosownie do Królewskiego naywyższego rozkazu obwieszcza się ninieyszem poprzednia ustawa gabinetowa, z zaleceniem każdemu w Król. Pruskich Kraiach stosowania się do zawartych w niey przepisów. Mianowicie, naczelni Prezesowie i Władze pocztowe czuwać maią troskliwie nad ścisłem onychże wykonaniem.

Od dnia, ustawą dnia 28. Marca 1811 przepisanego, Królewski ten rozkaz uważać się ma za ogłoszony.

Berlin dnia 31. Grudnia 1819.

Kanclerz Państwa

Xiążę Hardenberg.

Turcyia.

Z Konstantynopola d. 10. *Grudnia z. r.* — W ostatnich dniach z. m. zaburzona znowu była spokoyność Stolicy, byliśmy świadkami buntu Janczarów i strasznego pożaru. Aga, dowodzący naczelnie od ośmiu miesięcy Janczarami chciał swoich podrządnych przyzwyczaiać do zachowania spokoyności porządku i posłuszeństwa, czego innym sposobem nie mogł przywieść do skutku, iak tylko oddaleniem głównych spiskowych i hersztów; udało się mu poimać i wielu z tych poduszono. Surowość ta połączona z srogością i niesprawiedliwością oburzyła nakoniec umysły Janczarów, którzy ztąd postanowili odiąc życie swemu Dowodcy; ażeby więc mogli go poimać, ułożyli plan wywabić go w nocy z pałacu do takiey sprawy, którey powinien koniecznie bydź obecnym. Stosownie do wyprowadzenia swoich zamiarów, podłożyli spiskowi ogień wieczorem d. 30. Listopada w mieszkaniu Baszy Kutschuk Mustafy, będącem w pobliskości straży Janczarów; że zaś spisek ten nie był taynym wysokiey Porcie, która będąc zadowolniona usługami wspomnionego Agi Janczarów i iego osoby, złożyła go czem prędzey z urzędu i tym sposobem go uratowała. Tysiąc pięcset domów, bud i sklepów zostało pastwą płomieni, dawni posiadacze i właściciele tych, pomnażaią teraz gromadę żebraków, którymi i tak ta Stolica była napełnioną. Dnia następuiącego rano mianowany został Jenerał Porucznik Janczarów (*Kul Kiaja*) Agą Janczarów. Zgromadził natychmiast przednieyszych swego korpusu, wezwał ich imieniem W. Sułtana i Wysokiey Porty do wspólnego działania dla przywrócenia spokoyności i porządku, łagodził oburzone umysły podarunkami i ogłosił amnestyię dla tych, którzy żądali śmierci iego poprzednika.

Los uwięzionych urzędników i dzierżawców Mennicy nie iest ieszcze rozstrzygnięty; tymczasem przystępnią do sprzedaży ich ruchomości i własności. Wielu bogatym Rajom (którzy nie są poddanemi Wysokiey Porty) Żydom, Grekom, Ormianom oznaymiła wyznaczona do tego Kommissyia, żeby się na tey licytacyi znaydowali, a tak niektórzy przymuszeni byli kupować kosztowne rzeczy, których i nie potrzebowali. Zaczynaiąca się zimnieysza pora roku, zdaie się kłaść nieiaką tamę postęszącey zarazie powietrza; iednak, nie masz dnia, w którymby wielu ieszcze chorych nie przyymowano do szpitalów.

Redakcyia F. Krattera. — Drukiem J. Pillera.